

BİR DEVLET HASTANESİNDE PSİKİYATRİ DIŞI BENZODİAZEPİN KULLANIMI

İlkin İçelli

İzmir Devlet Hastanesi

ÖZET

Hastane içinde psikiyatri kliniği dışındaki servislerin, benzodiazepin kullanımı/kötüye kullanımını araştırmak amacıyla, İzmir Devlet Hastanesinin dahili ve cerrahi tıp servislerinin, rastgele bir günde ilaç tabelaları elden geçirilmiş ve bu işlem birer ay ara ile üç kez tekrarlanmıştır. Sonuçta kardiyoloji servisindeki hastaların % 50.9 oranında, Kadın Doğum servislerinin hastalarının ise % 13.48 ile % 27.04 arasında değişen oranda benzodiazepin kullandıkları görülmüştür. Bu sonuca göre, kardiyoloji servisinin hastalarında, hastaneden çıktıktan sonra, benzodiazepin kötüye kullanımının söz konusu olabileceği endişesi tartışmaya açık bırakılmıştır.

GİRİŞ

Dünyada çok sayıda insan, psikiyatrik bir hastalığı olsun veya olmasın, benzodiazepin kullanmayı sürdürmektedir. Bu bileşikler tedavi amacıyla, özellikle anksiyetenin giderilmesinde, insomnia'da, kaslarda rajiditenin ya da spastisitenin önlenmesinde ve konvülsiyonlarda yaygın olarak kullanılırlar. Bu durum yeni bir olay değildir. Bu nedenle, somatofom bozukluk gösteren herhangi bir anksiyeteli hastada veya psikik faktörlerin etkilediği bir fiziksel hasta da, ya da DSM III'ün ikinci eksen kişilik bozukluklarında uygulanan benzodiazepinlerin kullanımı/kötüye kullanımı üzerinde çeşitli spekülasyonlar yapılabilir ama hastaların benzodiazepin kullanımı veya kötüye kullanımı, biraz da iatrojenik kötüye kullanımdan kaynaklanmaktadır. Gerçekten de, Amerika Birleşik Devletlerinde diazepam içeren reçetelerin % 70 kadarının genel pratisyenler, aile hekimleri, dahiliyeciler ve cerrahlar tarafından yazıldığı tahmin edilmektedir. (1960 lı yıllarda benzodiazepin bileşiklerinin piyasaya girmesinden sonra, Amerika Birleşik Devletleri'nde, bu bileşiklerin sedatif ve anksiyolitik olarak kullanımı gittikçe artmış ve 1975 yılında, yılda yaklaşık 100 milyon reçeteye yükselmiştir. 1981 de ise, reçete sayısı yılda 65 milyona düşmüş ve bu düşüş sonraları durmuştur(4). Durum böyle olunca, bu bileşiklerin sık kullanımını önlemek amacıyla, Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde yakın zamanlarda alınan bir kararla, benzodiazepin'ler de üçlü reçete kapsamına alınmıştır (7). Yurdumuzda da yeşil reçete uygulamasının yürürlüğe girmesinden önce, psikiyatri dışındaki uzman reçetelerinin büyük çoğunluğunda bir benzodiazepin'e rastlanmakta iken, uygulamadan sonra bu alışkanlığın yerini şimdilerde antidepressanların almaya başladığını gözlemekteyiz.

YÖNTEM:

Bu çalışmamızda, hastanemiz psikiyatri servisi dışındaki servislerde benzodiazepin kullanma alışkanlığının var olup olmadığını araştırılması amaçlanmıştır. Hastanemizin psikiyatri dışındaki servislerinin, rastgele bir günde (16 Kasım 1990) ilaç tabelalarına benzodiazepin yazılmış hasta sayısı ile o servisteki o günkü toplam hasta sayısı saptanmış, daha sonra, bu yöntem birer ay ara ile, aynı günlerde (16 Aralık 1990 ve 16 Ocak 1991) yinelenerek toplam üç ayın aynı günlerinin dökümleri alınmıştır. Sayım sırasında ilaç tabelasına sadece benzodiazepin yazılıp yazılmadığı bakılmıştır. Ayrıca hastaların diğer hiçbir özelliği dikkate alınmamıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Elde edilen sonuçlar Tablo I'de sunulmuştur. Farkedileceği gibi tablonun üst tarafına da cerrahi servisler alınmıştır. Görüldüğü üzere, dahili tıp dalları içinde en yüksek oranı, her üç ayda da Kardiyoloji almaktadır (üç aylık ortalaması % 50.9). Bu da, her iki hastanın birinin sedatif/anksiyolitik aldığı göstermektedir. Biz psikiyatrist olarak, nevrotik özelliklere sahip hastaların kardiyoloji servisine başvurduğunda ölüm korkusu yaşamaları, serviste yattıkları süre içinde, bu korkunun doğurduğu anksiyetenin bastırılması amacıyla benzodiazepin kullanımının bu sonucu doğurmuş olabileceğini düşünmekteyiz. Oysa araştırma ve çalışma koşulları aynı olmamakla birlikte, 1989 yılında, yine A.B.D.de 2719 ayaktan hastada yapılmış bir araştırmada, kardiyoloji kliniğinin Benzodiazepin kullanma oranı % 8 bulunmuştur (7). Bu da zorunlu olarak bizim hastanemizde iatrojenik kötüye kullanımı akla getirmektedir. Asıl kullanma oranının yüksek olması beklenen bölüm ise nöroloji servisedir. Gerek konvülsiyonların, gerek kas spastisitesinin tedavisi için bu bileşiklerin daha çok hastada kullanılması beklenirken, bu oranın % 3.57 ile %13 arasında değiştiği gözlenmiştir. Bu sonuçtan da nöroloji'nin hastalarını daha özgün ilaçlarla tedavi etmeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Cerrahi dallarda ise, üç ay arka arkaya benzodiazepin kullanan servisler ise Kadın Doğum Servisleridir. Bu servislerde benzodiazepin verilen hasta oranı % 13, 48 ile % 27, 04 arasında değişmektedir. Bu kullanımın hepsi de parenteral yoldan olup, premedikasyona yönelik bulunduğu, ameliyat öncesi anksiyeteyi bastırmak, hastayı moral olarak ameliyata iyi hazırlamak amacını taşıdığı sonucunu düşündürmektedir, Bu düşünceyi doğrulayan bir çalışma da, 1966 yılında anksiyete ile ilgili ve çift kör olarak yapılmıştır. Sonuçta, diazepam kullanan hastaların daha coşkulu, güvenli, iyimser ve kendinden emin oldukları saptanmıştır(2).

Sonuç olarak kimi yazarlara göre, benzodiazepinlerin anksiyeteyi yatıştırıcı etkileri nedeniyle, bedensel ve ruhsal bağımlılık yapabileceği özelliği gösterdiğini savunurken (5), (7),kimilerine göre bağımlılık çok nadirdir ve bu bağımlılık alışılmadık dışında bir durumdur. Psikolojik bağımlılık, elinde yeteri kadar ilaç bulunmadığı korkusunu yaşayan hastalarda veya ilaç bırakılmadan kaçınarlarda görülmüştür(6). Daha etkin bir gözetim altında, benzodiazepin'lerin primer anksiyete bozukluğu gösteren hastalarda güvenle kullanılabilmesi bildirilmektedir(3). Bu nedenle, belki de kardiyoloji servisi hastalarının anksiyeteleri fiziksel hastalıklarından daha baskın olduğundan, bu hastalara, anksiyetelerini bastırmak için , hastanede yattıkları süre içinde benzodiazepin verilmektedir. Bu uygulamanın, ileride bir benzodiazepin kötüye kullanımını doğurup do-

16 Kasım 1990

16 Aralık 1990

16 Ocak 1991

	Üç Aylık Ort.	Yatan hasta sayısı	Benzodiazepin verilmiş hasta sayısı	Yatan hasta sayısı	Benzodiazepin verilmiş hasta sayısı	Yatan hasta sayısı	Benzodiazepin verilmiş hasta sayısı
Nöroloji	(%6.97)	28	1 (% 3.57)	23	1 (4,34)	23	3 (% 13)
Dermatoloji		17	1 (% 5.88)	--	--	--	--
Kardiyoloji	(%50.9)	16	6 (% 37.5)	15	4 (% 27)	17	15(% 88.23)
1.Dahiliye	(%9.92)	38	1 (% 2.63)	33	4 (% 12.12)	40	6 (% 15)
2.Dahiliye		34	2 (% 5.88)	--	--	--	--
3.Dahiliye	(%10.33)	38	4 (% 10.53)	28	2 (% 7.14)	30	4 (% 13.33)
Dahiliye Yoğun Bakım		21	1 (% 4.76)	--	--	21	1 (% 4.76)
Gastroenteroloji		--	--	--	--	28	1 (% 3.57)
K.B.B.		24	9 (% 37.5)	--	--	22	2 (% 9.09)
Göz		--	--	--	--	27	5 (% 18.51)
Beyin Cerrahisi		22	4 (% 18.18)	--	--	28	1 (% 3.57)
Plastik Cerrahi		11	1 (% 9.09)	--	--	11	1 (% 9.09)
Üroloji		35	2 (% 5.71)			22	1 (% 4.55)
1.Ortopedi		--	--	--	--	14	2 (% 14.29)
2.Ortopedi		21	3 (% 14.28)	12	5 (% 41.67)	--	--
1.Kadın Doğum	(%23.30)	20	2 (% 10)	12	5 (% 41.67)	27	5 (% 18.51)
2.Kadın Doğum	(%13.48)	23	3 (% 13.04)	20	2 (% 10)	23	4 (% 17.39)
3.Kadın Doğum	(%27.04)	12	5 (% 41.67)	22	3 (% 13.64)	31	8 (% 25.81)
3.Cerrahi		35	4 (% 11.43)	--	--	35	5 (% 14.29)
4.Cerrahi		--	--	--	--	28	1 (% 3.57)

Tablo-1

ğurmayacağı konusunu tartışmaya açık bırakmaktadır kanısındayız.

KAYNAKLAR

- 1- CICCIONE,P.E.:Misuse and Abuse of Benzodiazepines. Amer. J.Psychiat.144:9,Sept.1987,1246.
- 2-DAVIES,J:Minor Tranquilisers, Sedatives and Hypnotics. In Comprehensive Textbook of Psychiatry. Williams & Wilkins, Baltimore/London, IV Ed.,1985,1544.
- 3- GARVEY,M.J., TOLLEFSON,G.D.:Prevalence of Misuse of Prescribed Benzodiazepines in Patients with Primary Anxiety Disorder or Major Depression.Amer.J.Psychiat. 143:12,Dec.1986,1602.
- 4-GRIFFITHS,R.R., SANNERUD,C.A.:Abuse of and Dependence on Benzodiazepines and other anxiolytic/sedative Drugs. In Psychopharmacology. Raven Press, New York, 1987,1535.
- 5- İÇELLİ,İ.:Lorazepam Bağımlılığı, İzmir Devlet Hastanesi Tıp Dergisi.26:1, Nisan 1988,139.
- 6-MARKS,J.:The Benzodiazepines-Use, Overuse, Misuse, Abuse.MTR Press Ltd. Lancaster England, 1978, 26.
- 7-ÖZTÜRK,O.:Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Psikoloji-Psikiyatri Dizisi 2,Yayın No.25,2. Basım,Eviim Basım-Yayımları, İstanbul 1989,411.
- 8-RIFKIN,A.,SESHAGIRI,D., BASAVVARAJ,K.,HASAN,N.,ALVAREZ,L.:Benzodiazepine Use and Abuse by Patients at Outpatient Clinics. Amer.J.Psychiat. 146:10, Oct.1989,1331-32.